

[REDACTED]

MINISTERIE VAN DEFENSIE

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 3 18 81 88
Telefax 070 - 3 18 79 51

Aan:
- Zie verzendlijst

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/94/095/1805	18 augustus 1994

Onderwerp: Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 29/94)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalige Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze,
Hoofd Afdeling Inlichtingen

vd [REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
Kolonel - KLu

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 3 18 66 34

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

[REDACTED]

[REDACTED]

VERZENDLIJST behorende bij brief MID nr. DIS/94/095/1805 d.d. 18 augustus 1994

AAN:

**Coördinator van de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten
(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken**

**Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst
t.a.v. Dhr. [REDACTED]**

**Ministerie van Buitenlandse Zaken
t.a.v. plv DGPZ**

NL-HPMV NAVO-Brussel

IMS/INT DIV, t.a.v. kol [REDACTED] d.t.v. HPMV

INTERN:

**HMID
HACIV t.a.v. BCI
HAI
HMA
CIC
Archief**

**Bijlagen
één (1)**

**Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage**

**Doorkiesnummer
070 - 3 18 66 34**

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

[REDACTED]

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

29/94

(Afgesloten 181400 AUG 1994)

Bosnië-Herzegovina

Recente waarnemingen aan de verbindingswegen tussen "Joegoslavië" en de door Serviërs beheerste delen van Bosnië-Herzegovina wijzen erop dat er vrijwel geen sprake meer is van grensoverschrijdend vrachtverkeer; wèl is onverminderd sprake van personenverkeer tussen beide gebieden. Vorige week had de Servische regering economische sancties tegen de Bosnisch-Servische gebieden (RS) aangekondigd in verband met de weigering van de RS de voorstellen van de internationale Contactgroep voor een territoriale verdeling van Bosnië-Herzegovina te aanvaarden. Volgens de Servische president Milosevic verkleint de opstelling van de RS de kans op verlichting van de sancties tegen "Joegoslavië".

De RS is in hoge mate afhankelijk van economische hulp uit "Joegoslavië"; door een langdurige volledige onderbreking van deze hulpverlening zou de economische situatie in de RS aanzienlijk verslechteren. Ook zou een dergelijke ontwikkeling de inzetbaarheid van de Bosnisch-Servische strijdkrachten (VRS) negatief beïnvloeden; hoewel onduidelijkheid bestaat over de omvang van de militaire hulpverlening aan de VRS vanuit "Joegoslavië", zou alleen al de stopzetting van de olieleveranties de mobiliteit van de VRS aanzienlijk kunnen beperken. Weliswaar was er reeds enige tijd sprake van het aanleggen van reserve-voorraden door de VRS, maar vermoedelijk is de brandstofvoorraad slechts toereikend voor drie maanden.

Overigens is er geen garantie dat er daadwerkelijk geen grensoverschrijdende (militaire) leveranties meer plaatsvinden. De grensrivier Drina is op sommige plaatsen dermate ondiep dat smokkelverkeer mogelijk blijft. Enkele maanden geleden is melding gemaakt van tenminste één clandestiene veerverbinding tussen beide oevers. In dit opzicht is vermeldenswaard dat het Servische bewind, in weerwil van internationale oproepen daartoe, vooralsnog weigert internationale waarnemers toe te laten om toezicht te houden op naleving van de blokkade. Volgens Milosevic zou de stationering van waarnemers een onaanvaardbare inmenging betekenen in de interne aangelegenheden van zijn land. Het is echter ook mogelijk dat de Servische weigering verband houdt met de vrees dat waarnemers smokkelhandel zouden vaststellen. Daarnaast zal Milosevic de mogelijkheid open willen houden om het handelsverkeer met de RS (snel) te herstellen wanneer dit in de Servische visie politiek wenselijk zou zijn.

In de Servische media verschijnen in toenemende mate persoonlijke aanvallen op de president van de RS, Karadzic. Zo is deze er onlangs van beschuldigd zich tijdens de strijd in Bosnië-Herzegovina persoonlijk te hebben verrijkt met gelden van de RS. Tevens zou Karadzic de bevolking van Servië en Montenegro in gijzeling houden door de plannen van de Contactgroep te blijven verwerpen. Mogelijk in reactie hierop heeft Karadzic Milosevic er de afgelopen weken van beschuldigd in feite nog steeds communistische idealen aan te hangen. Deze propagandacampagne onderstreept dat de rivaliteit tussen beide politici is verscherpt. Er zijn

[REDACTED]

geruchten dat Milosevic aanstuurt op de vervanging van Karadzic. Zoals bekend heeft Milosevic eind vorig jaar de benoeming verhinderd van een hem onwelgeval-
lige president van de Krajina, de "Servische Republiek" in Kroatië. Het is ech-
ter de vraag of de invloed van Milosevic in de RS even groot is als in de Kraji-
na. Bovendien dient zich in de politieke leiding van de RS geen mogelijke ver-
vanger aan die evenveel aanzien geniet als Karadzic en meer geneigd zou zijn
zich te laten leiden door de politieke wensen van Milosevic.

De leiding van de VRS heeft zich enige tijd op de vlakte gehouden ten aanzien
van de onenigheid tussen Milosevic en Karadzic. Deze terughoudendheid houdt ver-
moedelijk met name verband met de eerder genoemde afhankelijkheid van de VRS van
hulp uit "Joegoslavië". Tegen deze achtergrond is het opmerkelijk dat de opper-
bevelhebber van de VRS, Mladic, zich eerder deze week geschaard heeft achter de
door Karadzic na de Servische boycotmaatregelen uitgeroepen campagne om alle be-
schikbare middelen in te zetten om de economie van de RS op peil te houden;
zelfs assisteerde Mladic openlijk bij oogstwerkzaamheden. Zijn Chef Staf Gvero
verklaarde onlangs dat de Bosnische Serviërs de voorkeur geven aan een "recht-
vaardige strijd" boven het vredesplan dat hen, naar zijn mening, legitieme
rechten zou ontzeggen. Dit alles wijst erop dat de leiding van de VRS de kant
van Karadzic heeft gekozen en zich feitelijk distantieert van Milosevic.

Kroatië

Volgens recente persmeldingen heeft het parlement van de Krajina expliciet steun
betuigd aan de Bosnische Serviërs en aan staatkundige vereniging van de Krajina
en de RS. In de huidige omstandigheden kan een dergelijke steunbetuiging slechts
worden geïnterpreteerd als kritiek op de opstelling van Milosevic inzake de RS.
Zoals reeds eerder gemeld, wordt het Kroatisch-Servische parlement gedomineerd
door radicaal-nationalistische stromingen, waaronder die van de voormalige pre-
sident Babic. Deze staat op gespannen voet met Milosevic, omdat deze hem reeds
tweemaal van het presidentschap van de Krajina heeft beroofd. De huidige presi-
dent, Martić, die zijn positie met steun van Milosevic heeft verworven, heeft
zich juist achter de politiek van de Servische president opgesteld.

Opmerkelijk is overigens dat de autoriteiten in UNPA-oost (oost-Slavonië), dat
aan "Joegoslavië" grenst, zich lijken te distantiëren van de bovengenoemde uit-
spraken van het parlement van de Krajina. Zij wijzen de toenadering tot de RS af
en lijken meer genegen de opstelling van Milosevic te ondersteunen. Dit houdt
vermoedelijk met name verband met de nauwe (economische) betrekkingen van oost-
Slavonië met het aangrenzende Servië (Vojvodina).

Volgens een melding van [REDACTED] in Kroatië is er sprake van een
verandering in de opstelling van de zogenaamde "interne vluchtelingen" (Kroaten
die afkomstig zijn uit door Serviërs beheerst gebied en door hen zijn gedwongen
naar elders in Kroatië te vluchten). De afgelopen maanden hadden organisaties
van deze vluchtelingen druk uitgeoefend op UNPROFOR om uitvoering te geven aan
het Vance-vredesplan voor Kroatië, dat onder meer uitgaat van herstel van de
vooroorlogse etnische verhoudingen in geheel Kroatië. Volgens [REDACTED] stel-
len zij echter nu in toenemende mate de Kroatische regering verantwoordelijk
voor de patstelling in Kroatië.

Deze verschuiving, mits bevestigd, kan verregaande consequenties hebben. Zoals
reeds eerder gemeld, loopt het mandaat van UNPROFOR op 30 september a.s. af. De
Kroatische regering heeft de afgelopen maanden herhaaldelijk benadrukt niet lan-
ger akkoord te gaan met het voortduren van de status quo en gedreigd, indien UN-

[REDACTED]

PROFOR zich niet actiever inzet voor uitvoering van het vredesplan, het mandaat te beëindigen en desnoods haar gezag over de "Servische" gebieden met militaire middelen te zullen herstellen. Hoewel de Kroatische autoriteiten ook bij eerdere verlengingen van het mandaat dergelijke dreigementen hebben geuit zonder daaraan gevolg te geven, is denkbaar dat groeiende politieke druk vanuit de Kroatische bevolking om de patstelling in het conflict met de Krajina te doorbreken de regering ertoe zal bewegen daadwerkelijk een hardere opstelling te kiezen.

Er zijn opnieuw geruchten dat de Kroatische president Tudjman met Milosevic heeft onderhandeld over een uitruil van gebieden. De Kroaten zouden volgens deze geruchten instemmen met een verbreding van de Posavina-corridor in Bosnië-Herzegovina en mogelijk zelfs enkele door hen beheerste gebieden op de zuidoever van de Sava aan de Serviërs afstaan. In ruil zou Servië ermee instemmen dat UNPA-west (west-Slavonië) weer onder Kroatisch bestuur komt. Alhoewel een dergelijke regeling in ieder geval in UNPA-west op verzet zou stuiten, zouden zowel Serviërs als Kroaten er voordeel bij hebben. De Kroatische regering zou tegemoet komen aan de druk vanuit de bevolking om de status quo in Kroatië te doorbreken, terwijl voor de Serviërs de verbinding tussen de diverse "Servische" gebieden in het voormalige Joegoslavië zou worden verbeterd. In het verleden waren er reeds vaker meldingen van dergelijke onderhandelingen tussen Milosevic en Tudjman. Overigens is het de vraag of een dergelijke ruil op korte termijn tot de praktische mogelijkheden behoort, met name gezien de verdeeldheid die momenteel in het Servische kamp heerst.

De Kroatische regering heeft bij de Veiligheidsraad geprotesteerd tegen recente beschietingen op de Kroatische havenstad Dubrovnik vanuit Servische posities in Bosnië-Herzegovina. In de betreffende brief werd gesteld dat deze beschietingen erop wijzen dat het onmogelijk is de problematiek aangaande Kroatië en Bosnië-Herzegovina afzonderlijk te behandelen. In de brief werd impliciet gedreigd met Kroatisch militair optreden tegen de Bosnische Serviërs, indien de beschietingen op Dubrovnik zouden aanhouden. Met deze brief wil Kroatië kennelijk de noodzaak onderstrepen van een actiever optreden van UNPROFOR tegen de Serviërs in zowel Bosnië-Herzegovina als Kroatië zelf. Tevens wil Kroatië zich mogelijk een rechtvaardiging verschaffen voor een eventuele vergroting van de Kroatische militaire aanwezigheid in Bosnië-Herzegovina.

De afgelopen twee jaar is nauwelijks meer sprake geweest van incidenten rond Dubrovnik. Daarom is onzeker welk doel de hernieuwde Servische beschietingen op de stad zouden moeten dienen. Wellicht willen de Serviërs een herstel van het toerisme aan de Kroatische kust doorkruisen. Denkbaar is dat er verband bestaat met berichten in de Kroatische media, dat Tudjman heeft gezinspeeld op het afstaan van het schiereiland Prevlaka aan "Joegoslavië" in ruil voor Bosnisch-Servisch gebied in het achterland van Dubrovnik. Zo'n ruil zou in het voordeel van zowel Servië als Kroatië zijn. "Joegoslavië" zou dan immers controle krijgen over de uitgang van de baai waarin de enig overgebleven "Joegoslavische" marinebases zijn gelegen en Kroatië zou zo een verbreding van de smalle kuststrook rond Dubrovnik realiseren. De beschieting van Dubrovnik kan in dat geval een protest van de RS zijn tegen de mogelijkheid van zo'n regeling, waarvoor van haar kant concessies zouden moeten worden gedaan zonder dat zij daar direct voordeel van zou hebben. Overigens moet ook rekening worden gehouden met de mogelijkheid dat het bij de beschietingen gaat om een eigenmachtig, niet door de leiding van de RS gesanctioneerd optreden van een lokale bevelhebber.

Servië/Montenegro

De opstelling van Milosevic ten aanzien van de Bosnische Serviërs is in eigen land niet onomstreden. Met name de extreem-nationalistische oppositie, die reeds in het verleden het nationalisme van Milosevic in twijfel heeft getrokken, heeft de blokkade van de Bosnisch-Servische grens scherp bekritiseerd. Ook de Servisch-orthodoxe kerk, die een vruchteloze bemiddelingspoging tussen Milosevic en Karadzic heeft ondernomen, heeft het belang van eenheid onder de Serviërs benadrukt en de opstelling van Milosevic veroordeeld. Overigens is de controle van Milosevic's partij SPS op het openbare leven en de media in Servië dermate sterk dat deze kritiek op korte termijn zijn positie niet zal aantasten.

De leiding van de "Joegoslavische" strijdkrachten (VJ) heeft zich bij monde van Chef Staf Perisic achter Milosevic opgesteld. Er bestaan echter nauwe betrekkingen tussen de VJ en de VRS, die beide zijn voortgekomen uit het voormalige Joegoslavische Volksleger. Ook bestaan er persoonlijke banden tussen vele "Joegoslavische" (top)officieren en Mladic. Denkbaar is dat de steun vanuit militaire kringen voor de politiek van Milosevic zal afnemen als de inzetbaarheid van de VRS of haar militaire positie in Bosnië-Herzegovina de komende maanden onder invloed van de boycotmaatregelen ernstig in het gedrang zouden komen.

Volgens Macedonische persberichten zou Milosevic bereid zijn Bosnië-Herzegovina, Kroatië en Macedonië te erkennen. Hoewel nadere details ontbreken, lijkt te worden gedoeld op erkenning van de betreffende republieken binnen hun internationaal erkende grenzen. Indien deze berichten op waarheid zouden berusten, zou Milosevic daarmee openlijk afstand nemen van het streven van de Serviërs in de genoemde republieken naar autonomie resp. onafhankelijkheid en tevens de totstandkoming van een groot-Servische staat door aaneensluiting van alle "Servische" gebieden feitelijk opgeven. Denkbaar is dat deze berichten verband houden met de onenigheid tussen Milosevic en de Serviërs in Bosnië-Herzegovina (en Kroatië) over het vredesplan met betrekking tot Bosnië-Herzegovina. Hoewel Milosevic met een dergelijke erkenning verzachting van de sancties tegen "Joegoslavië" dichterbij zou brengen, is het onwaarschijnlijk dat hij daadwerkelijk bereid is tot een stap die op termijn de staatkundige vereniging van alle Serviërs feitelijk uitsluit.

Meer voor de hand ligt dat de genoemde berichten verband houden met het streven van de Macedonische regering naar erkenning door "Joegoslavië" van de grens met Macedonië. Over het verloop van deze grens, die in de oude Joegoslavische Federatie slechts een administratieve scheidslijn was, bestaat wat betreft sommige locaties onenigheid. In het licht daarvan weigert "Joegoslavië" tot op heden de grens te erkennen. Macedonische autoriteiten hebben "Joegoslavië" ervan beschuldigd deze onzekere situatie uit te buiten en een geleidelijke annexatie van Macedonisch grondgebied door te voeren. Zoals reeds eerder gemeld, heeft zich in dit grensgebied de afgelopen weken een aantal incidenten voorgedaan.

Conclusie/voorzicht

De "Joegoslavische" autoriteiten hebben maatregelen genomen om het grensoverschrijdende verkeer naar de "Servische" gebieden in Bosnië-Herzegovina te beperken. Daarmee willen zij de Bosnische Serviërs ertoe bewegen alsnog in te stemmen met de door de internationale Contactgroep voorgestelde verdeling van Bosnië-Herzegovina. Deze maatregelen hebben aanleiding gegeven tot verdeeldheid onder de Serviërs. Niet alleen de Servische oppositie, maar ook de kerk en de regering van de Kroatische Serviërs hebben kritiek geuit op deze maatregelen. De ver-

[REDACTED]

deeldheid tussen de Bosnische en "Joegoslavische" Serviërs uit zich onder meer in toenemende spanningen tussen de beide presidenten Karadzic en Milosevic.

Een langdurige, volledige blokkade van de Bosnisch-Servische republiek zou nadelige gevolgen hebben voor de economie van dat gebied en ook de inzetbaarheid van haar strijdkrachten negatief beïnvloeden. Desondanks heeft de Bosnisch-Servische militaire leiding zich achter Karadzic opgesteld in diens verzet tegen de voorstellen van de Contactgroep. De leiding van de "Joegoslavische" strijdkrachten heeft haar steun aan Milosevic betuigd. Denkbaar is evenwel dat deze steun zal afnemen als de inzetbaarheid van de Bosnisch-Servische strijdkrachten of hun militaire positie in Bosnië-Herzegovina de komende maanden onder invloed van de "Joegoslavische" boycotmaatregelen ernstig in het gedrang zouden komen.

De binnenlands-politieke druk op de Kroatische regering om de status quo in Kroatië te doorbreken, neemt toe. Onder invloed daarvan is denkbaar dat de Kroatische politieke leiding ditmaal haar dreigementen om eind september verlenging van het mandaat van UNPROFOR af te wijzen, zal uitvoeren. In dat geval is een heropleving van de gevechten in Kroatië denkbaar.

De Kroatische president Tudjman heeft voorgesteld de problematiek met betrekking tot Kroatië niet los te koppelen van die in Bosnië-Herzegovina, maar in onderlinge samenhang op te lossen. In dat kader lijkt hij voorstander van ruil van bepaalde gebieden in Servië, Kroatië en Bosnië-Herzegovina.

Berichten als zou Milosevic bereid zijn om Kroatië, Macedonië en Bosnië-Herzegovina te erkennen lijken prematuur, met name omdat hij daarmee zelfs voor de lange termijn afstand zou nemen van de doelstelling van staatkundige vereniging van alle Serviërs.